

POSTANOWIENIE

14 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 14 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa Ł.E.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z 28 lutego 2023 r., XXVII Ca 192/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz Ł.E. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

[J.T.]

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. w W. (dalej: bank) wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, zaskarżając ten wyrok w zakresie, w którym oddalono apelację skarżącego w sprawie z powództwa Ł.E. o zapłatę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bank wskazał „oczywistą zasadność niniejszej skargi kasacyjnej wynikającą z faktu, iż zaskarżony Wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania, tj. z naruszeniem art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 367 § 3 k.p.c. wskutek rozpoznania [...] apelacji [...] w składzie jednoosobowym, co ograniczyło prawo Banku do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, bowiem rozpoznanie sprawy w składzie jednoosobowym nie było konieczne dla ochrony zdrowia publicznego [...] co stanowi podstawę do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.” (s. 4 skargi). Skarżący powołał się przy tym na stanowisko prawne wyrażone w uchwale (7) SN – zasadzie prawnej – z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, stwierdzając, że rozpoznanie sprawy przez sąd w składzie ukształtowanym stosownie do art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: u.cov.) „ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania”

Zawarcie w art. 398⁹ k.p.c. przyczyny kasacyjnej w postaci nieważności postępowania wynika z konieczności możliwie każdorazowego eliminowania uchybień procesowych o najdonioślejszym charakterze. Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. nieważność postępowania należy brać pod uwagę z urzędu. Oznacza to także możliwość uwzględnienia skargi niezależnie od tego, czy skarżący sformułował stosowny zarzut naruszenia określonego przepisu postępowania, oraz tego, czy wykazał on możliwość wpływu tego uchybienia na wynik sprawy (zob. postanowienie SN z 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02). Jednocześnie, mając na względzie okoliczność, że na etapie tzw. przedsądu nie dochodzi do merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania nie jest konieczne najzupełniej pewne wykazanie, że postępowanie przed sądem drugiej instancji dotknięte było wadliwością określoną w art. 379 k.p.c. Konieczne jest jednak przedstawienie

argumentacji, z której wynika, że stan taki jest co najmniej wysoce prawdopodobny (zob. postanowienie SN z 18 lipca 2024 r., I CSK 2176/23).

W sprawie nie uprawdopodobniono, by zaszła wskazana przez bank przyczyna nieważności postępowania. Z przedstawionych przez skarżącego racji wynika, że pozwany zdaje sobie sprawę, iż skład sądu nie był sprzeczny z przepisami prawa. Do ukształtowania tego składu znajdował bowiem zastosowanie art. 15z¹ ust. 1 pkt 4 u.cov., zgodnie z którym sprawa mogła zostać rozpoznana w składzie jednoosobowym. Skarżący dostrzega zatem, że nie zachodzi sytuacja, o której mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c., natomiast oczekiwanie niezastosowania przepisu o randze ustawowej szczególnego tłumaczy zasadniczo przywołaniem tezy uchwały siedmiu sędziów SN – zasady prawnej – z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22.

Do wydania zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego doszło jednak przed wydaniem tej uchwały (28 lutego 2023 r.), toteż przyjęta w niej wykładnia przepisów prawa nie była wiążąca w niniejszej sprawie. Zgodnie bowiem z treścią uchwały obowiązuje ona – stosownie do stanowiska wyrażonego w jej sentencji, a odmiennego od wyjaśnienia zawartego w uzasadnieniu – „od dnia jej podjęcia”. Nie istnieje zatem obecnie potrzeba rozważenia ewentualnego formalnego wpływu tej uchwały na obranie określonego kierunku oceny prawnej przez Sąd Najwyższy orzekający w przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Jednocześnie treści zawarte w uzasadnieniu wskazanej uchwały nie tylko nie przekonują o trafności wyrażonego w niej stanowiska, lecz jawią się jako błędne, wobec czego nie zachodzą również podstawy do uznania, by poglądy stojące za podjęciem uchwały miały znaleźć przełożenie na rozstrzygnięcie o zasadności – opartego na częściowo zbliżonych motywach – wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie SN z 18 lipca 2024 r., I CSK 2176/23).

Podzielenie stanowiska zaprezentowanego przez skarżącego wymagałoby w istocie pominięcia przepisu ustawy z uwagi na jego – rzekomą – niezgodność z Konstytucją, a zarazem przyjęcia, że w miejsce pominiętej regulacji zastosowanie powinien być znaleźć art. 367 § 3 k.p.c. w brzmieniu sprzed 28 września 2023 r. Sąd Najwyższy nie dostrzega jednak przyczyn, dla których art. 15z¹

ust. 1 pkt 4 u.cov. miałyby wymagać zbadania zgodności z Konstytucją (w trybie właściwym, tj. przewidzianym przez art. 193 Konstytucji), ani tym bardziej racji, dla których pominięcie zastosowania tego przepisu miałyby być uznane za dopuszczalne w jednostkowej sprawie. Wobec treści stanowiska banku należy również uzupełniająco wskazać, że doprowadzenie do sytuacji, w której zachodzi nieważność postępowania, nie stanowi naruszenia art. 379 k.p.c.; Sąd drugiej instancji mógłby naruszyć wspomniane unormowanie wyłącznie przez błędną ocenę, czy stan taki wystąpił przed Sądem pierwszej instancji.

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Podniósł, że wykładni wymagają art. 385¹ § 1 i 2 k.c., gdyż wywołują one rozbieżności w orzecznictwie sądów „dotyczące tego, które postanowienia charakterystyczne dla umów kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego są abuzywne, w przypadku stwierdzenia przez sąd, że uprawnienie banku do ustalania kursu franka szwajcarskiego narusza rażąco interesy konsumenta i jest niezgodne z dobrymi obyczajami: czy abuzywna jest wówczas wyłączenie Klauzula Kursowa [...] czy też wszystkie postanowienia dotyczące indeksacji kredytu” (pisownia i interpunkcja oryginalne). Bank przedstawił przy tym wywód, z którego wynika, że w ocenie pozwanego „eliminacja [...] samej tylko Klauzuli Kursowej nie może pociągać za sobą automatycznego wyeliminowania Klauzuli Indeksacyjnej”.

Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz kierunku jej zarzutów (zarzuty kasacyjne nr 4 i 5) wynika, że intencją banku było wykazanie, że – w razie uznania klauzuli kursowej za abuzywną, lecz nieuczynienia tego w stosunku do klauzuli ryzyka walutowego – umowa powinna być dalej wykonywana, a stosowany w rozliczeniach stron kurs waluty obcej powinien być określony na podstawie innych czynników.

Potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne

stanowiska. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno w takim wypadku zawierać wskazanie, które przepisy wymagają wykładni i na czym polegają poważne wątpliwości związane z ich rozumieniem lub rozbieżnościami w ich stosowaniu (zob. postanowienia SN z: 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09 oraz 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17).

Rozbieżność w orzecznictwie sądów powinna natomiast zostać wykazana przez przywołanie judykatów, w których odmienne rozstrzygnięcia zapadły w stanach faktycznych nieróżniących się od siebie w relewantny prawnie sposób (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2015 r., III CSK 59/15).

Brak spójności orzecznictwa przestaje mieć znaczenie prawne wtedy, gdy po jego wystąpieniu wydana zostanie w danym przedmiocie uchwała Sądu Najwyższego działającego w poszerzonym składzie (zob. postanowienie SN z 31 maja 2023 r., I CSK 3360/22). To samo tyczy się sytuacji, w której uchwała tego rodzaju rozstrzyga wątpliwości co do kierunku wykładni przepisów prawa, które wcześniej budziły poważne wątpliwości – rolą Sądu Najwyższego jest bowiem m.in. zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych (art. 1 pkt 1 u.s.n.). W związku z tym należy wskazać, że, wobec braku podstaw do podjęcia działań unormowanych w art. 88 § 1 u.s.n., przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy Sąd Najwyższy pozostaje, na mocy art. 87 § 1 u.s.n., związany stanowiskiem wyrażonym w sentencji uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej – z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22.

W powyższej uchwale orzeczono m.in., iż w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów, a w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Oznacza to, że podnoszone przez skarżącego wątpliwości uległy dezaktualizacji, a ewentualne wątpliwości związane z przytoczonymi na wstępie przepisami zostały usunięte, przy czym kierunek ich

rozstrzygnięcia nie uzasadnia ewentualnego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście uzasadnionej.

Jako trzecią przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Ujął je w formę czterech pytań. Wszystkie z nich dotyczyły różnych aspektów możliwości dalszego obowiązywania umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej po wyeliminowaniu z niej (wskutek zastosowania art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c.) postanowień dotyczących ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (zob. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Żadne z postawionych przez pozwanego pytań nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego. Dotyczą one bowiem kwestii rozstrzygniętych już przez wspomnianą wyżej uchwałę Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej –

z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. Sformułowane przez bank problemy nie są zatem nowe i należy uznać je za rozstrzygnięte, przy czym kierunek tego rozstrzygnięcia nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania jako oczywiście uzasadnionej.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, ich wysokość ustalając na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[J.T.]

r.g.